

การประเมินศูนย์สุขภาพชุมชน ในประเทศเบลเยียม

นภดล สุชาติ

โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก

บทคัดย่อ บทความนี้นำเสนอระบบการดูแลปฐมภูมิหรือบริการแนวหน้าในชนบทของประเทศเบลเยียม วิธีการประเมินศูนย์สุขภาพชุมชน โดย ดูจากการดูแลที่ดีและบริการที่ดี องค์ประกอบของการดูแลที่ดี (Good Care) คือเป็นองค์รวม มีบูรณาการและต่อเนื่อง ส่วนลักษณะบริการที่ดี (Good Service) นั้นต้องประกอบด้วย การกระจายอำนาจ กำลังคนจำกัดแต่คล่องตัวและบริการสม่ำเสมอ

การประเมินบริการสาธารณสุขแนวหน้า (Primary Care Unit หรือ First Line Health Service : FLHS) ที่ประเทศเบลเยียมในหลักสูตร International Course in Health Development (ICHD)* ได้จัดให้ผู้เข้าเรียนได้ไปประเมิน ระบบการดูแลปฐมภูมิ (Primary Care) ในชนบท ซึ่งแพทย์เป็นระบบเอกชน ไม่ใช่ระบบข้าราชการ แพทย์ผู้ปฏิบัติในคลินิกส่วนตัวจะไม่ได้ทำงานในโรงพยาบาล ค่าตรวจโรคแต่ละครั้ง เป็นเงิน ๖๐๐ BEF (1BEF= ๑ บาท) แล้วคนไข้สามารถไปเบิกคืนจากเทศบาลได้ ๔๕๐ BEF ไม่รวมค่ายา เพราะจะไปรับยาที่ร้านยา (Chemist) อยู่ห่างออกไปอีกประมาณ ๕๐

เมตร ชำระเงินที่ร้านยานั้นๆ รัฐบาลจะให้ยาเฉพาะที่จำเป็นราคาไม่แพง เช่น ยาโรคเบาหวาน ร้านยาจะบันทึกรายการยาที่มอสั่งด้วยคอมพิวเตอร์ ส่งรายการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไปยังสมาคมเภสัชกรรม เพื่อรวบรวมส่งต่อให้สมาคมแพทย์อีกต่อหนึ่งหากประสงค์จะให้ตรวจรักษาที่บ้าน แพทย์จะขับรถไปตรวจรักษาให้ คิดค่าตรวจเป็นเงิน ๗๐๐ BEF แต่สามารถเบิกคืนได้ ๔๕๐ BEF เท่านั้น ศูนย์จะไม่มีบริการทำฟัน ภาระการตรวจคนไข้ประมาณวันละ ๑๕-๒๐ คน

การประเมินศูนย์สุขภาพชุมชนมีสองประเภทคือ
๑. การดูแลที่ดี (Good Care)

*หมายเหตุ: Prince Leopold Institute of Tropical Medicine, Antwerp, Belgium.

๒. ลักษณะบริการที่ดี (Good Service)

การดูแลที่ดี (Good Care) อย่างน้อยควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

๑. การดูแลแบบองค์รวม (Holistic Care)
๒. การดูแลแบบบูรณาการ (Integrated Care)
๓. การดูแลต่อเนื่อง (Continuous Care)

การบริการที่ดี (Good Service) อย่างน้อยควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

๑. การกระจายอำนาจ (Decentralize)
๒. การบริการสม่ำเสมอ (Permanent)
๓. การทำงานหลายหน้า (Polyvalent)

หากเป็นการประเมิน การดูแลที่ดีนั้น ควรพึงเล็งให้การดูแลครบทุกด้าน ทั้งด้าน กาย จิต เศรษฐกิจ ด้วยความเห็นอกเห็นใจ (Empathy หรือ Empathic Relationship) คือบริการผู้ป่วยเป็นองค์รวมโดยไม่แยกเป็นส่วนๆ และมีบูรณาการทั้งด้านป้องกันโรค ส่ง

เสริมสุขภาพ รักษาโรค และฟื้นฟูสุขภาพ ทั้งนี้ต้องให้ต่อเนื่องตลอดไป เช่น ตั้งแต่เริ่มเป็นโรคนั้นๆ จนกระทั่งหายป่วย และตั้งแต่เป็นเด็กจนเป็นผู้ใหญ่จนถึงวัยสูงอายุเพราะขึ้นทะเบียนกับ FLHS นั้นๆมีแพทย์ที่ FLHS เป็นแพทย์ประจำตัวหรือแพทย์ประจำครอบครัวไปตลอด

ในการประเมินด้านบริการนั้นต้องพึงเล็ง ถึงการกระจายอำนาจคือ การได้บริหารจัดการ โดยอิสระรวมทั้งบริหารการเงินเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานที่สถานที่นั้นๆ โดยควรมีอาคารมั่นคงถาวรเปิดบริการอย่างสม่ำเสมออย่างน้อย ๕ วันใน ๑ สัปดาห์ และใช้จำนวนเจ้าหน้าที่น้อยคน (Small & polyvalent Team) ทุกคนทำงานได้หลายหน้าที่ทดแทนกันได้

ดังนั้นการประเมิน PCU หรือ FLHS จึงขึ้นอยู่กับว่าจะประเมินการดูแลที่ดีหรือการบริการที่ดีแล้วดำเนินการตามหลักการดังกล่าวข้างต้น